

УДК 332.13

О.М. Берестецька, к.е.н.

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ДІЯЛЬНІСТЬ КЛАСТЕРІВ У ПРОТИДІІ КРИЗОВИМ СТАНАМ**O. Berestetska PhD,**

Ternopil Ivan Puluj National Technical University, Ukraine

ACTIVITY OF CLUSTERS IN COUNTERING CRISIS

Текстильне виробництво є однією з найрозвинутіших галузей легкої промисловості у світі, яка забезпечує населення життєво необхідною продукцією. Інтеграція цифрових технологій у процеси виробництва є пріоритетом державної промислової політики, яка відповідає викликам четвертої промислової революції за напрямками:

створення інфраструктури Індустрії 4.0 – індустріальних парків, галузевих центрів технологій тощо;

доступ до капіталу для створення нових інноваційних виробництв;

розвиток цифрових навичок для підготовки персоналу, здатного працювати з технологіями Індустрії 4.0 [1].

В основу трансформації текстильного виробництва покладений кластерний підхід, який опирається на сталий розвиток і конкурентний потенціал галузі на внутрішньому, регіональному та міжнародних ринках, що дозволяє окремим територіям розробляти їх власні стратегії розвитку.

Згідно з Майклом Портером, кластер функціонує на засадах синергізму, адже – це сконцентровані за географічною ознакою групи взаємозалежних компаній, спеціалізованих постачальників, постачальників послуг, фірм у відповідних галузях, а також пов'язаних з їх діяльністю організацій (наприклад, університетів, агенцій щодо стандартизації, а також торгових об'єднань) у певних областях, що конкурують, але водночас ведуть спільну роботу [2]. Кластер повинен забезпечувати усі необхідні умови для розвитку бізнесу: покращувати інфраструктуру, розвивати освіту, налагоджувати внутрішні та зовнішні зв'язки. Можна стверджувати, що головною в кластері є синергія, тобто спільна ціль стати кращими, а також вміння швидко і влучно реагувати на потреби та виклики суспільства.

В кінці 2019 року людство зіткнулося з глобальною загрозою COVID - 19. Дуже швидко населення України відчувало нестачу найбільш необхідних засобів індивідуального захисту – медичних масок. Підприємства текстильної галузі одні з перших переорієнтували свої виробництва, відгукнувшись на потреби суспільства. Показовим є приклад кластерів текстильних та швейних підприємств Західної України, що об'єдналися завдяки проєкту "Підтримка кластерних ініціатив у текстильній галузі" за сприяння ЄБРР та ініціативи ЄС EU4Business протягом 2016–2019 років. За цим проєктом виробники схожих товарів та супутніх послуг об'єднали свої ресурси в межах регіону задля отримання більшої кількості замовлень, раціонального використання своїх потужностей, зменшення ризиків, скорочення витрат на проведення навчань і професійних виставок.

В результаті, за два роки в Хмельницькій області були створені два найвпливовіших кластери, які виготовляли щоденно тисячі суконь, від повсякденних до весільних :

виробники жіночого одягу об'єдналися в Подільський кластер виробників жіночих суконь Podillya Women Apparel Cluster;

виробники весільних суконь - в Подільський весільний кластер Podillya Wedding Group;

Західноукраїнський кластер індустрії моди об'єднав 40 компаній у Львівській області.

За підтримки ЄБРР та EU4Business ці кластери розробили сайти, почали відвідувати національні й міжнародні виставки, отримали чимало корисних порад від європейських експертів щодо розбудови процесів та комунікацій, мали довіру між компаніями. Їх бізнес був прибутковим та конкурентним.

Всесвітня пандемія плачевно вплинула на діяльність промислових підприємств в Україні і могла легко знищити напрацювання кластерів, змусити підприємців втратити цінні виробничі кадри. Саме гнучкість і правильні управлінські рішення дозволили переорієнтувати підприємства цих кластерів на пошив захисних масок й спеціальних костюмів для лікарів та на 100 відсотків зберегти робочі місця. Обсяги виробництва масок та спеціальних костюмів для лікарів подано в таблиці 1.

Таблиця 1

Кластери та підприємства, що переорієнтували виробництво для збереження бізнесу в період пандемії станом на 1 червня 2020 року

Кластери, підприємства	Час на переорієнтацію вироб.-тва	Збереження робочих місць, %	Виробництво захисних масок, шт..	Виробництво спец. костюмів для лікарів, шт..
Подільський кластер виробників жіночого одягу - Podillya Women Apparel Cluster	2 тижні	100	1000 000	12 000
Західноукраїнський кластер індустрії моди	2 тижні	100	300 000	3 000
Подільський весільний кластер - Podillya Wedding Group.	2 місяці	100	400 000	-
Швейне підприємство «Санта-Україна»	1 доба	100	700 000	-
ПРАТ «Едельвіка»	1 тиждень	100	14 000	2000
Рівненський «Льонокомбінат»	1 місяць	100	500 000	-

Координатор Руху «Індустрія 4.0», генеральний директор АППАУ, Юрчак Олександр стверджує: «кластери – як ніяка інша організаційна форма професійних об’єднань, здатні найбільш ефективно справлятися з теперішніми та новими викликами, як на регіональному, так і на галузевому, чи секторальному рівнях» [3]. Отже, завдяки швидкій реакції підприємств на виклики, що спричинені COVID-19, підтверджено «живучість» кластерів, виконання ними ролі драйверів зростання та протидії кризовим явищам.

Література:

1. Про схвалення Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки та затвердження плану заходів щодо її реалізації. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-p#Text>
2. Портер М. Конкуренція. Москва: Видавничий дім «Вільямс», 2005. 608с.
3. Кластери – як драйвери розвитку та протидії кризовим явищам. URL: <https://www.industry4ukraine.net/digest-5/#1>